

Iris Leene

directeur maatschappelijke ontwikkeling Gemeente Apeldoorn

MEEST LEEFBARE STAD VAN EUROPA, LESSEN UIT WENEN

Als een stad drie jaar achter elkaar de meest leefbare stad van Europa is, dan is dat geen toeval. Leefbaarheid wordt gemeten aan de hand van een aantal indicatoren waaronder onderwijs, gezondheid en infrastructuur. Wenen scoort goed op al deze indicatoren en heeft een uniek woonbeleid. Reden genoeg om mee te gaan met de Beleidsreis van Coincide naar Wenen.

Anders kijken
De voorbeelden die we zagen, laten zich niet één op één overzetten. De Weense aanpak kenmerkt zich door de actieve betrokkenheid van inwoners, werken op basis van vertrouwen, de afwezigheid van controle en impact-analyses en het niet alles willen en hoeven op te lossen vanuit de overheid. Dit geeft ruimte voor innovatie en samenredzaamheid. Daarnaast blinkt Wenen uit in een jarenlange overheidsinvesteringen in voorzieningen van algemeen nut, woningen rekenen ze ook daartoe. Dit alles dankzij stabiele politiek en het belang dat wordt gehecht aan traditie.

Verbinding tussen gezondheid en betaalbare huisvesting

Gezondheid is één van de indicatoren die maken dat Wenen de meest leefbare stad van Europa is. Procentueel geeft Wenen evenveel geld uit aan gezondheidszorg als Nederland. Opvallend, want veel meer dan in Nederland wordt vastgehouden aan het medisch model. De zorg is open toegankelijk, een verwijzing van de huisarts is niet nodig. Met een snee in je vinger kan je direct naar een academisch ziekenhuis. En toch zijn ze niet duurder uit.

Hoe kan dat? Wat in Wenen echt anders is dan in Nederland is de beschikbaarheid en de betaalbaarheid van woningen. 70% van de inwoners huurt een woning en de inkomensgrens voor sociale huur ligt fors hoger dan in Nederland: ook de sociaal werkers, politieagenten en de onderwijzers vallen binnen de grens. Wonen is in Wenen geen factor in het gezondheidsdebat, want het is gewoon

“Meepraten door inwoners komt vaak neer op aanpassen aan onze taal, spelregels en uitkomsten.”

geregeld. En het Weense systeem maakt dat kwetsbare en minder kwetsbare inwoners vaker samenwonen en samenleven in een buurt of wooncomplex en elkaar ook kunnen helpen.

De rol van inwoners

Een ander belangrijk inzicht was de rol van inwoners. Weners lijken op veel verschillende manieren mee te kunnen praten en zelf vorm te kunnen geven aan hun gemeenschap en hun zorg. In Nederland zie ik dit nog weinig. We spreken wel veel over participatie, maar weten het niet goed in te vullen. We hebben participatieverordeningen en cliëntenraden. Maar vaak komt het er toch op neer dat de inwoner pas op een laat moment betrokken wordt en zich aan heeft te passen aan de taal, spelregels en uitkomsten van 'het systeem'.

In Wenen worden verschillende werkvormen tegelijkertijd en aan de voorkant van beleidsvorming, toegepast. De werkvormen op zich zijn niet uniek (enquêtes, open gesprekstafels op de plekken waar inwoners wonen en leven in combinatie met panelgesprekken over concrete thema's en ruimte voor co-creatie) wel de wijze en het moment waarop ze worden ingezet. Deze werkwijze levert beleid en wooncomplexen op die niet alleen vóór, maar ook van inwoners zijn. De betrokkenheid van inwoners draagt bij aan gemeenschapsvorming en samenredzaamheid. Twee zaken die onmisbaar zijn voor een leefbare toekomst.

Vertrouwen in inwoners

Een verademing vond ik het vertrouwen dat Wenen heeft in haar inwoners. Dat werd zichtbaar in de Weense variant van persoonsgebonden budget. Er wordt geen schaarse capaciteit ingezet om te checken of die budgetten altijd worden besteed waarvoor ze bedoeld zijn. Dit is een keuze. En ja, sommige mensen zullen het geld dat ze krijgen niet inzetten waarvoor het in aanleg voor was bedoeld. Daarvan is men zich bewust. Een inwoner kan het geld ook uitgeven aan het afbetalen van schulden of aan een enorme televisie waar ze met de hele buurt naar gaan kijken. Toen werd gevraagd of dit dan niet erg was, kwam het antwoord dat

ook de afwezigheid van schulden en sociaal contact belangrijk is voor de gezondheid. Los daarvan: controleren kost bergen geld en tijd, onder andere van mensen waar we juist een tekort aan hebben. Als dit 'controle-geld' naar de zorg kan en we meer met steekproeven gaan werken onder het motto high trust, high penalty. Ik ben voor!

Het kan ook anders

Het kan ook anders; wij zijn een land van meten om te weten, van bewezen interventies, we vinden controleren belangrijk en willen bij voorkeur ook alle problemen oplossen. Maar het kan wel eens zo zijn dat we daarmee ons doel voorbijschieten. Deze Beleidsreis heeft mij opnieuw uitgenodigd om een leiderschapsrol te pakken waarin ik meer ruimte wil geven aan inwoners. Wil jij dat ook of heb je ideeën die daarbij kunnen helpen, dan trek ik graag samen op!

